

Прокопенко С. В., магістр; науковий керівник: Абизов В.А.

Київський національний університет технологій та дизайну

СУЧАСНИЙ ПАРК АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ:

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

Анотація. У статті досліджено проблему організації парків активного відпочинку із визначенням їх поняття, основних тенденцій, що впливають на формування парків активного відпочинку та освітлено тему зонування на основі аналізу закордонного досвіду їх проектування та будівництва.

Ключові слова: парки активного відпочинку; дизайн; функціонально-просторова організація.

Prokopenko S.; scientific supervisor: Abyzov V.

Kyiv National University of Technologies and Design

MODERN PARK OF ACTIVE RECREATION: FEATURES OF FORMATION

Abstract. The article outlines the problem of organization of active recreation parks with the definition of their concept, the main trends influencing the formation of active recreation parks and covers the topic of zoning based on the analysis of foreign experience in their design and construction.

Keywords: active recreation parks; design; functional and spatial organization.

Постановка проблеми. Нині особливо гостро стоїть проблема погіршення комфортності зовнішнього середовища, яке пов'язано із зростанням рівня урбанізації. Результатом даного процесу є погіршення психічного та фізичного стану середньостатистичної людини. Для покращення складної ситуації важливим є створення доступного рекреаційного простору, одними із яких є парки.

Аналізуючи вітчизняний досвід паркового проектування і будівництва, слід зазначити, що на території України є брак ландшафтних рекреаційних просторів, де переважали б зони активного відпочинку.

У зв'язку зі змінами у потребах відвідувачів парків, такі простори набувають відмінних ознак від тих, що були актуальними ще кілька десятиліть тому. А отже, організація сучасного парку відпочинку вимагає диференційованої структури із ухилом на активний та навіть екстремальний відпочинок дорослих та дітей, що додасть яскравих емоцій у їх повсякденність.

В Україні здійснюються спроби вирішення проблеми недостачі парків активного відпочинку шляхом запозичення прийомів, які застосовуються за кордоном. Великою популярністю за межами України користуються спеціалізовані спортивні парки, такі як: гольф-парки, скейт-парки, скеледроми та ін., а також поліфункціональні комплекси.

Питання формування та організації простору сучасного парку активного відпочинку є недостатньо дослідженим в Україні. Вітчизняна нормативна документація не містить інформації щодо актуальних спортивних споруд, які бажані відвідувачами парків.

Аналіз останніх досліджень. Проте, доступними є дослідження окремих факторів формування парків. Наприклад, Н.Я. Крижановська, М.А. Вотінов, О.В. Смірнова [4] та В.С. Теодоронський, І.О. Боговая [10] дослідили типологію парків спеціалізованого призначення та окреслили основні їх характеристики. У праці Дж.О. Саймондса [7] описано основи ландшафтного паркового проектування, основи організації паркового простору, візуальні аспекти його організації та ін.

Постановка завдання. Важливим для вітчизняного паркового проектування є визначення поняття сучасного парку відпочинку із його фундаментальними складовими. Для цього потрібно дослідити закордонний досвід сучасного паркового проектування і

будівництва, з'ясувати основні тенденції проектування парків і розробити рекомендації для покращення їх функціональної структури.

Результати досліджень. Парк являє собою соціокультурний простір, що має формуватися із урахуванням числа чинників, серед яких виділяють містобудівні, екологічні, естетичні, природно-кліматичні, технічні, ергономічні та ін.

Одним із вирішальних факторів, які впливають та визначають стан фізичного здоров'я та психоемоційний стан людини є зовнішнє середовище її життєдіяльності. Сучасний рекреаційний простір повинен бути комфортним, ергономічним, естетичним, гармонійним та універсальним, а також сприяти фізичному і психічному розвитку зростаючого організму.

Слід відзначити, що дослідження вітчизняних та закордонних науковців не розкривають поняття сучасного парку активного відпочинку, а лише окреслюють основи парків у загальному як поліфункціональних комплексів, також досліджують спортивні парки, призначені для занять спортом і проведення змагань між спортсменами. Досить часто у вітчизняній літературі згадуються парки культури і відпочинку, перелік споруд та зонування яких не відповідає сучасним потребам і вимогам людини, зокрема через відсутність споруд для занять екстремальними видами спорту [2].

Типологія парків вирізняється своєю різноманітністю. Вирізняють парки за такими рисами як: розташування (міські, приміські), величина (малі, середні, великі), функціональне призначення (багатопротилінійні та спеціалізовані). Серед спеціалізованих парків виділяють спортивні, дитячі, прогулянкові, лікувально-оздоровчі, науково-пізнавальні та ін. [2].

На базі раніше розглянутої інформації можливим є визначення поняття парку активного відпочинку. Отже, сучасний парк активного відпочинку – це сучасна форма організації суспільного простору сформована в умовах стрімкої урбанізації, яка задовольняє громадську потребу у відпочинку, фізичному розвитку, психологічному розвантаженню людини і в максимальному обсязі відповідає рекреаційним потребам населення мегаполісу.

У зарубіжній типології виділяють парки активного відпочинку: парки-атракціони із набором елементів (скеледроми, лабіринти, мотузкові перешкоди і навісні переправи та ін.); екстрим-парки; парки-атракціони; башти для тролей та елементів мотузкового парку [9].

Лідуючу позицію серед нині дуже популярних багатофункціональних парків займають тематичні парки розваг, наприклад, парк Дісней у Флориді [6] та Парижі [13]. Ці парки зачаровують туристів з усього світу своїм різноманіттям форм і цікавим оформленням. У парках передбачені зони тематичних та спортивних розваг для дорослих і дітей.

Із кожним роком дуже гостро проявляється проблема недостачі зон із озелененням, що пов'язано зі стрімкою автомобілізацією внаслідок урбанізації міст. Але завдяки розвитку технологій та цікавим дизайнерським рішенням облаштування озеленення стало можливим майже у будь-яких умовах – на дахах чи фасадах споруд, будівель чи малих архітектурних формах.

Серед тенденцій паркового проектування слід згадати актуальну ідею створення «тимчасових парків». Суть таких парків зводиться до організації зелених масивів і благоустрою на пустих деградуючих ділянках – територіях покинутих виробництв, ділянках аварійних будинків, які підлягають знесенню або ж частково аварійних, реконструкція яких відкладена на невстановлений термін, покинутих парків та скверів, заморожених будмайданчиків та ін. Дана тенденція є актуальною, оскільки вирізняється економічністю та можливістю розвитку у парки на постійній основі [1].

Хай-Лайн Парк – це парк, що створений на занедбаній залізничній естакаді у Манхеттені (рис. 1). Під залізничною гілкою естакади проходять автомобільні смуги, розміщені промислові склади, автомобільні стоянки, що будуть перебудовані на магазини та ресторани, а над естакадою – бутик-готель. Після остаточної перебудови парку його довжина становитиме 2,33 км [17].

Рис. 1. Хай-Лайн парк у районі Челсі, Манхеттен

При формуванні простору парку актуальним є здійснення озеленення дахів, вертикальне озеленення фасадів паркових будівель, споруд та малих архітектурних форм, а також облаштування екологічних автостоянок. Дані прийоми допомагають покращити мікроклімат ділянки і знизити рівень шумового забруднення, загазованості повітря та покращити його хімічний склад, а отже і його рівень комфортності для людини.

Одним із найвидатніших витворів сучасного ландшафтного мистецтва є парк Намба у Японії (рис. 2). Це озеленена восьмирівнева ділянка на даху торгового центру із ставками, водопадами та городом [14].

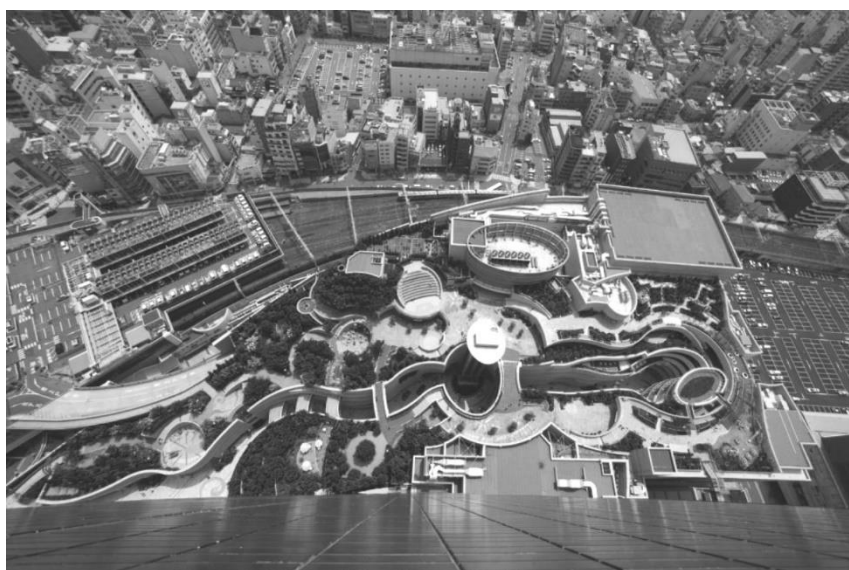

Рис. 2. Парк Намба, Японія

Також прикладом вдало сформованого рекреаційного простору на даху є парк «Park 'n' Play» в Данії (рис. 3). Це спортивний майданчик, що створений для перетворення монофункціональної будівлі паркінгу у багатофункціональну. Парк орієнтований на широке коло користувачів різного віку. Окрім благоустрою даху будівлі, будівля відзначається цікавим рішенням в озелененні фасадів [15].

Рис. 3. Парк «Park 'n' Play», Данія

Актуальною залишається ідея «partiципації» [5], коли у формуванні рекреаційних просторів активну участь приймає місцева спільнота, що буде відвідувати збудовані парки. Окрім цього, позитивною є тенденція до створення інклюзивних, універсальних рекреаційних просторів, вагоме значення серед яких займають парки з можливістю активного відпочинку. Оскільки такі ділянки мають задовольняти потребу у фізичній активності якомога ширшого діапазону груп населення, в числі яких люди із інвалідністю, діти та пенсіонери.

Універсальність парку означає, що: його дизайн простий та інтуїтивно зрозумілий для людей із різними можливостями незалежно від їх досвіду та містить зрозумілі інструкції; дизайн парку адаптований під користування людей із різними можливостями – аудіо- та відео-формати, комфортність і рівність використання для лівшів та правшів; толерантність до неправильної дії та ін [3].

Мартінс Парк – це приклад універсального рекреаційного простору у Бостоні, Массачусетс (рис. 4). Зонування даного парку вирізняється нешаблонним дитячим майданчиком. Використання прийомів тематичного парку із врахуванням принципів універсальності творять позитивну тенденцію із підвищенням частоти відвідування даного парку. Обладнаний пандусами та різноманітним гральним формам парк забезпечує можливість для користування дітьми незалежно від віку та фізичних можливостей [11].

Також слід згадати про парк Суперкілен у Данії. Це приклад парку із застосуванням елементів універсального дизайну. У парку широкі доріжки, є пандуси, тактильні таблички, гойдалки, які зручні для користування людям, що пересуваються на інвалідних візках (рис. 5). Раціональний, продуманий до дрібниць простір становить

собою значну мотивацію для людей із обмеженими можливостями і дають можливість комунікації з людьми, що мають спільні інтереси [16].

Рис. 4. Дитячий майданчик у Мартінс Парк, Массачусетс

Рис. 5. Гойдалки для літніх людей та людей з інвалідністю у парку Суперкілен, Данія

При формуванні простору парків пропонують виділяти зони: прогулянкова зона, основу якої складає маркований прогулянковий маршрут, велосипедні доріжки та дороги для кінних прогулянок; зона культурно-просвітницьких заходів із розміщенням кафе, лекторіїв, ресторанів та атракціонів; зона дитячого відпочинку із пісочницями, майданчиками технічного моделювання, майданчики для активних ігор та ін.; зона масових заходів із облаштуванням майданчиків для ігор, танців; зона фізкультурно-оздоровчих заходів; господарська зона та зона обслуговування із адміністративними будівлями, точками громадського харчування та господарськими майданчиками [8].

Але аналізуючи рекомендоване зонування, варто вказати, що зміни у ритмі життя середньостатистичного відвідувача парку і його потребах вимагають реформацій у функціональній структурі парку. Так, сучасний парк активного відпочинку набирає

екстремальних рис з появою у ньому скейт-парків, скеледромів та ін. Це пов'язано із поширенням по усьому світу екстремальних та нетрадиційних видів спорту.

Цікаві рішення організації спортивних зон із екстремальним улихом прийняті при створенні парку Хуйсейн Бін Талал, Росія (рис. 6). Територія парку містить розгалуджені зони скейт-парку, ігрові та спортивні майданчики, амфітеатр та інші зони пасивного відпочинку, тому кожен відвідувач може знайти собі заняття по душі. Парк орієнтований на широке коло відвідувачів – від дітей до людей похилого віку [12].

Рис. 6. Парк Хусейн Бін Талал у Грозному, Росія

Тому важливим рішенням у розвитку вітчизняного паркового проектування та будівництва є оновлення і доповнення переліку спортивних будівель та споруд актуальними екстремальними видами спорту та формування нормативної літератури щодо їх облаштування. Ці рішення дозволять створити нові повноцінні паркові зони активного відпочинку.

Висновки. Сучасний парк активного відпочинку становить собою новий тип ландшафтного рекреаційного середовища, що набирає нових рис під впливом процесів урбанізації. Це багатофункціональний раціонально організований простір, що в максимальному обсязі відповідає потребам в рекреації населення сучасного міста. Залежно від типу парку, він може як багатофункціональним та розраховуватися на широке коло користувачів, або ж спеціалізованим.

Актуальними тенденціями у проектуванні сучасних парків активного відпочинку є: проектування «тимчасових» парків; формування парку на даху та озеленення паркових споруд; підтримка ідеї «партиципації» та організація універсальних парків.

Важливим залишається питання оновлення функціонального зонування сучасного парку із додаванням екстремальних видів спорту, які користуються популярністю в Україні та поза її межами.

Питання формування простору парку активного відпочинку досі є актуальним і потребує дослідження у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Басько Я. А. Технология реставрации заброшенных парков с минимальными расходами / Я. А. Басько // IX International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education. – 2019. – № 1. – С. 99–101.
2. Гостев В. Ф. Проектирование садов и парков: учеб. для техникумов / В. Ф. Гостев, Н. Н. Юскевич. – М.: Стройиздат, 1991. – 340 с.
3. Залевська К. Вхід вільний: Інклюзивне місто. Універсальний дизайн та де його шукати [Електронний ресурс] / К. Залевська. – Режим доступу: <https://telegraf.design/vhid-vilnyj-inklyuzyvne-misto/>

4. Крижановська Н. Я. Основи ландшафтної архітектури та дизайну: підручник / Н. Я. Крижановська, М. А. Вотінов, О. В. Смірнова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 348 с.
5. Нефедов В. А. Ландшафтный дизайн и устройчивость среды / В. А. Нефедов. СПб: Полиграфист, 2002. – 295 с.
6. Пушкарева А. С. Современные тенденции в развитии городских парковых ландшафтов Америки / А. С. Пушкарева // Молодой исследователь Дона. – 2017. – № 6 (9). – С. 73–75.
7. Саймондс Дж. О. Ландшафт и архитектура / Дж. О. Саймондс; сокр. перевод с англ. А. И. Маньшавина. – Москва: Издательство литературы по строительству, 1965. – 193 с.
8. Сайт журнала "Городские парки, их классификация и назначение. Студопедия" [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://studopedia.ru/12_23947_munitsipalnyy-etap----uchebniy-god.html.
9. СП 31-115-2008. Открытые физкультурно-спортивные сооружения, часть 4 – "Экстремальные виды спорта". М., 2010. 54 с.
10. Теодоронский В. С. Объекты ландшафтной архитектуры: учебное пособие для студентов спец. 260500 / В. С. Теодоронский, И. О. Боговая. – Москва: МГУЛ, 2003. – 300 с.
11. City of Boston Credit Union Enjoys the Opening of Martin Richard's Park. CCUA: web-site. Retrieved from: <https://www.ccu.org/dailyscan/article/city-of-boston-credit-union-enjoys-the-opening-of-martin-richards-park>.
12. Hussein Bin Talal Park / Strelka Architects + Strelka KB + Snøhetta. Archdaily: web-site. Retrieved from: https://www.archdaily.com/907190/hussein-bin-talal-park-strelka-architects-plus-strelka-kb-plus-snohetta?ad_source=search&ad_medium=search_result_projects.
13. Kučinskienė, J. (2012). Entertainment Landscape Planning Jurga Kučinskienė. Environmental Research, Engineering and Management, Lithuania, No. 1 (59), P. 73–79.
14. Namba Parks. ArchDaily: web-site. Retrieved from: <https://www.archdaily.com/36987/namba-parks-the-gerde-partnership>.
15. Park 'n' Play. ArchDaily: web-site. Retrieved from: <https://www.archdaily.com/884956/park-n-play-jaja-architects>.
16. Professional Practice. Universal Design: Playgrounds. The American Society of Landscape Architects: website. Retrieved from: <https://www.asla.org/universalplaygrounds.aspx>.
17. The High Line. Friends of the High Line: web-site. Retrieved from: <https://www.thehighline.org/>